

**Sprawozdanie z prac
Sekretariatu ds. Konwencji Helsińskiej
za rok 2008 przygotowane przez KZGW
dot. okresu I-IX**

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

**Sprawozdanie z prac
Sekretariatu ds. Konwencji Helsińskiej
za rok 2008 przygotowane przez GIOŚ
dot. okresu IX – XII**

AKCEPTUJĘ

SPIS TREŚCI

Część sprawozdania opracowana przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej

I	Wprowadzenie	3
II	Prace organizacyjne i koordynacyjne	5
	1. Organizacja i obsługa konferencji HELCOM w Polsce	5
	2. Sprawy wyjazdowe delegatów z Polski (pośrednictwo w przekazywaniu wniosków wyjazdowych i sprawozdań ekspertów uczestniczących w spotkaniach grup roboczych)	5
	3.. Inne zadania	5
III	Prace merytoryczne związane z grupą Wdrożeniową (HELCOM BSAP IG)	6
IV	Prace merytoryczne związane z grupą ds. Ochrony Przyrody i Zarządzania Obszarami Przybrzeżnymi (HELCOM HABITAT)	6
V	Prace merytoryczne związane z grupą ds. Monitoringu i Ocen (HELCOM MONAS)	6
VI	Prace merytoryczne związane z grupą ds. Zanieczyszczeń Pochodzenia Lądowego (HELCOM LAND)	6
VII	Udział w innych konferencjach, seminariach i zebraniach krajowych	7
VIII	Udział w konferencjach, seminariach, szkoleniach zagranicznych	7

Część sprawozdania opracowana przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

I	Wprowadzenie	8
II	Zadania realizowane przez GIOŚ, wynikające bezpośrednio z uczestnictwa Polski w Konwencji Helsińskiej	8
	1. Umowa dotycząca przywilejów i immunitetów Komisji Helsińskiej	8
	2. Powołanie grupy zadaniowej ds. konsultacji HELCOM	9
	3. Spotkania Przewodniczących Delegacji w Komisji Helsińskiej (HELCOM HOD)	9
	4. Spotkania grupy ds. realizacji Bałtyckiego Planu Działań	10
	5. Posiedzenia grupy roboczej ds. Monitoringu i Ocen HELCOM MONAS	10
	6. Narodowy Program wdrażania Bałtyckiego Planu Działań	11
III	Inne działania Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska podejmowane na rzecz ochrony środowiska morskiego Bałtyku, pośrednio wynikające z uczestnictwa Polski w Konwencji Helsińskiej	12
	1. Dyrektywa ramowa ws. Strategii Morskiej	12
	2. Strategia Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego	12
	3. Gazociąg Północny	13
	4. Seminarium promujące Bałtycki Plan Działań	13
IV	Podsumowanie	14

I. WPROWADZENIE

Niniejsze sprawozdanie dotyczy okresu styczeń–wrzesień 2008, w którym Sekretariat ds. Konwencji Helsińskiej (SKH) ulokowany był w Krajowym Zarządzie Gospodarki Wodnej. Do 31 grudnia 2007 r. oraz ponownie od 9 września 2008 r. zlokalizowany jest w Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska.

Stronami Konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego (Konwencji helsińskiej) z 9 kwietnia 1992 r., są wszystkie państwa nadbałtyckie oraz Komisja Europejska. Została ona ratyfikowana przez Polskę w dniu 24 czerwca 1999 r. (dokument ratyfikacyjny złożono 15 listopada 1999 r.). Weszła w życie 17 stycznia 2000 r. (Dz.U. z 2000 r. nr 28 poz. 346).

Do chwili jej wejścia w życie obowiązywała Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego z 1974 r. podpisana w Helsinkach w dniu 22 marca 1974 r., ratyfikowana przez Polskę w dniu 8 listopada 1979 r. (Dz.U. nr 18, z dnia 21 sierpnia 1980 r.).

Konwencja obejmuje swoim działaniem cały obszar zlewiska Morza Bałtyckiego, co w odniesieniu do Polski oznacza praktycznie całe terytorium kraju, a także wody morskie Państw-Stron Konwencji łącznie z wodami wewnętrznymi.

Celem Konwencji z 1992 r. jest kompleksowa ochrona środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego. Jest to realizowane w oparciu o podejmowane decyzje i uzgodnienia, przyjmowane zalecenia oraz szeroką współpracę na polu ochrony środowiska, w tym współpracę naukową. Do najważniejszych zobowiązań dla Polski wynikających z postanowień Konwencji i pozostających w kompetencji ministra środowiska należy zaliczyć:

- zapobieganie zanieczyszczeniu Bałtyku i prowadzenie regularnej kontroli środowiska Morza Bałtyckiego, ze szczególnym uwzględnieniem strefy przybrzeżnej. Obowiązek kontroli środowiska realizowany jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz zgodnie z programem monitoringu HELCOM COMBINE (ang. Cooperative Monitoring in the Baltic Sea Environment);
- dokonywanie oceny efektywności różnych działań podejmowanych w celu zredukowania zanieczyszczenia Bałtyku i określenie priorytetów w odniesieniu do różnych źródeł zanieczyszczeń. Zobowiązanie to jest realizowane m.in. przez udział w monitoringu dopływu biogenów i potencjalnie szkodliwych substancji do Morza Bałtyckiego rzekami, realizowanym w ramach programu HELCOM PLC-Woda (Ocena Ładunku Zanieczyszczeń odprowadzanego do Morza Bałtyckiego wodami, ang. Pollution Load Compilation-Water) oraz w regularnej ocenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanego do Morza Bałtyckiego z powietrza, realizowanej w ramach programu HELCOM/EMEP PLC–Air;
- ochronę różnorodności biologicznej Morza Bałtyckiego, realizowaną m.in. poprzez tworzenie sieci Bałtyckich Obszarów Chronionych (BSPA, ang. Baltic Sea Protected Areas), działania na rzecz ochrony wybranych zagrożonych gatunków zwierząt i siedlisk morskich

oraz tworzenie podstaw planowania przestrzennego w obszarach morskich w oparciu o podejście ekosystemowe;

- wdrażanie najlepszej dostępnej technologii i najlepszej praktyki ekologicznej, które realizowane jest poprzez dostosowywanie się podmiotów gospodarczych do obowiązujących w Polsce przepisów ochrony środowiska, wynikających z II Polityki Ekologicznej Państwa oraz członkostwa w UE.

Organem wykonawczym Konwencji jest Komisja ochrony środowiska morskiego Morza Bałtyckiego (Komisja Helsińska, HELCOM). Głównym zadaniem HELCOM jest stała obserwacja wdrażania Konwencji oraz podejmowanie decyzji służących realizacji celów w niej zawartych, tj. zapobieganiu, ograniczaniu i eliminacji zanieczyszczeń ze źródeł punktowych i obszarowych oraz ochrona różnorodności biologicznej Bałtyku (zarówno gatunków, jak i siedlisk).

Od reorganizacji w roku 2003 działalność merytoryczna Komisji prowadzona jest w strukturze następujących głównych grup roboczych:

- Grupa ds. monitoringu i ocen (HELCOM MONAS),
- Grupa ds. ochrony przyrody i bioróżnorodności (HELCOM HABITAT),
- Grupa ds. zanieczyszczeń pochodzenia lądowego (HELCOM LAND),
- Grupa ds. reagowania (HELCOM RESPONSE),
- Grupa ds. zanieczyszczeń na morzu (HELCOM MARITIME).

Resort środowiska koordynuje realizację zadań związanych ze zobowiązaniami Polski wynikającymi z postanowień Konwencji helsińskiej, a także działalności HELCOM w zakresie prac grupy ds. zanieczyszczeń pochodzenia lądowego (HELCOM LAND), grupy ds. monitoringu i ocen (HELCOM MONAS), grupy ds. ochrony przyrody i bioróżnorodności (HELCOM HABITAT) i ich podgrup eksperckich. Do zadań tych utworzony został krajowy Sekretariat ds. Konwencji helsińskiej. Nie obejmuje on natomiast działań prowadzonych przez grupę ds. zanieczyszczeń na morzu (HELCOM MARITIME, zapobieganie zanieczyszczeniom ze statków) oraz grupę ds. reagowania (HELCOM RESPONSE), prowadzonych ze strony Polski bezpośrednio przez Ministerstwo Infrastruktury (wcześniej Ministerstwo Gospodarki Morskiej).

Dla koordynacji wdrażania Bałtyckiego Planu Działań (BSAP) powołana została odrębna Grupa Wdrożeniowa (HELCOM BSAP IG), natomiast do realizacji zadań o charakterze specjalistycznym lub krótkoterminowym powoływane są dodatkowo grupy eksperckie i projektowe, nadzorowane przez właściwą merytorycznie grupę roboczą.

Organem pośrednim między grupami roboczymi a Komisją są Przewodniczący Delegacji (HoD), podejmujący bieżące decyzje i zatwierdzający dokumenty (bądź ich projekty – jeśli określona kwestia jest zastrzeżona do decyzji Komisji, zbierającej się zasadniczo na dorocznych sesjach plenarnych).

Wszystkie państwa nadbałtyckie oraz Komisja Europejska są reprezentowane w Komisji Helsińskiej i jej organach roboczych i biorą udział w ich pracach.

Koordinację działań prowadzonych przez wszystkie struktury robocze zapewnia międzynarodowy Sekretariat HELCOM, zlokalizowany w Helsinkach.

II. PRACE ORGANIZACYJNE I KOORDYNACYJNE

1. Organizacja i obsługa konferencji HELCOM w Polsce

- X Narada Grupy ds. Ochrony Przyrody i Bioróżnorodności (HELCOM HABITAT 10, Warszawa, maj) [zobowiązanie do organizacji spotkania podjęte zostało w 2007 r.]. Obsługa spotkania – pracownicy Departamentu Planowania i Zasobów Wodnych KZGW. Z uwagi na brak etatów skutkujący niemożliwością zatrudnienia eksperta specjalizującego się w zagadnieniach związanych z ochroną przyrody i różnorodności biologicznej SKH odpowiadał jedynie za organizacyjną stronę spotkania. W skład delegacji polskiej weszli przedstawiciele Ministerstwa Środowiska (Departament Krajowych Form Ochrony Przyrody i Departament Obszarów Natura 2000), Instytutu Morskiego, Morskiego Instytutu Rybackiego, Urzędu Morskiego w Gdyni oraz Uniwersytetu Gdańskiego.

2. Sprawy wyjazdowe delegatów z Polski (pośrednictwo w przekazywaniu wniosków wyjazdowych i sprawozdań ekspertów uczestniczących w spotkaniach grup roboczych)

- 6. robocze spotkanie Grupy Sterującej (Core Group) projektu HELCOM EUTRO PRO ds. opracowania tematycznej oceny stopnia eutrofizacji Morza Bałtyckiego (Kopenhaga, Dania, luty), ekspert uczestniczący – p. Elżbieta Łysiak-Pastuszek (IMGW O/Morski),
- 4. spotkanie robocze Grupy Sterującej projektu HELCOM BIO ds. oceny tematycznej różnorodności biologicznej (Kopenhaga, Dania, luty), ekspert uczestniczący – p. Eugeniusz Andrulewicz (Morski Instytut Rybacki),
- spotkanie robocze grupy ekspertów HELCOM/ICES w zakresie fitoplanktonu bałtyckiego PEG (Tartu, Estonia, kwiecień), ekspert uczestniczący – p. Barbara Witek (Uniwersytet Gdański, Instytut Oceanografii),
- 13. narada Grupy Projektowej HELCOM ds. monitoringu substancji radioaktywnych w Morzu Bałtyckim MORS-PRO 13 (St. Petersburg, Rosja, maj), ekspert uczestniczący – p. Tamara Zalewska (IMGW O/Morski),
- 7. robocze spotkanie Grupy Sterującej (Core Group) projektu HELCOM EUTRO PRO ds. opracowania tematycznej oceny stopnia eutrofizacji Morza Bałtyckiego (Estonia, Tallin, czerwiec), ekspert uczestniczący – p. Elżbieta Łysiak-Pastuszek (IMGW O/Morski).

3. Inne zadania

- przygotowano projekty odpowiedzi na 4 interpelacje poselskie dotyczące Komisji Helsińskiej (zasad przyjęcia, postanowień, zobowiązań wynikających z BSAP);
- przygotowano propozycje stanowisk merytorycznych do poszczególnych dokumentów dla Przewodniczącego Delegacji Polski biorącego udział w 26. posiedzeniu HoD (Helsinki, Finlandia, czerwiec);
- zweryfikowano i uzupełniono tłumaczenie na język polski Bałtyckiego Planu Działania (BSAP) – tylko części dotyczącej kompetencji resortu środowiska.

III. PRACE MERYTORYCZNE ZWIĄZANE Z GRUPĄ WDROŻENIOWĄ (HELCOM BSAP IG)

Przedstawiciele Polski nie brali udziału w 1. posiedzeniu BSAP IG

SKH przygotował stanowisko merytoryczne do instrukcji dla przedstawiciela Polski biorącego udział w 2. posiedzeniu BSAP IG (Helsinki, Finlandia, czerwiec)

Ze względu na brak zasobów finansowych i ludzkich przeznaczonych na działalność SKH, KZGW ograniczył aktywność Sekretariatu do minimum, tzn. reaktywnego prowadzenia bieżącej korespondencji. Nie były inicjowane nowe idee, ani działania; nie powstawały dokumenty koncepcyjne.

IV. PRACE MERYTORYCZNE ZWIĄZANE Z GRUPĄ DS. OCHRONY PRZYRODY I ZARZĄDZANIA OBSZARAMI PRZYBRZEŻNYMI (HELCOM HABITAT)

Ze względu na brak zasobów finansowych i ludzkich przeznaczonych na działalność SKH, KZGW ograniczył aktywność Sekretariatu do minimum, tzn. reaktywnego prowadzenia bieżącej korespondencji. Nie były inicjowane nowe idee, ani działania; nie powstawały dokumenty koncepcyjne.

V. PRACE MERYTORYCZNE ZWIĄZANE Z GRUPĄ DS. MONITORINGU I OCEN (HELCOM MONAS)

11. posiedzenie HELCOM MONAS odbyło się w listopadzie 2008 r. w Sztokholmie. Przed 9 września 2008 r. nie były dostępne żadne materiały robocze przygotowywane na to spotkanie.

Ze względu na brak zasobów finansowych i ludzkich przeznaczonych na działalność SKH, KZGW ograniczył aktywność Sekretariatu do minimum, tzn. reaktywnego prowadzenia bieżącej korespondencji. Nie były inicjowane nowe idee, ani działania; nie powstawały dokumenty koncepcyjne.

VI. PRACE MERYTORYCZNE ZWIĄZANE Z GRUPĄ DS. ZANIECZYSZCZEŃ POCHODZENIA LĄDOWEGO (HELCOM LAND)

13. posiedzenie HELCOM LAND odbyło się w maju 2008 r. w Kaliningradzie. W spotkaniu wziął udział przedstawiciel ministerstwa Gospodarki.

Ze względu na brak zasobów finansowych i ludzkich przeznaczonych na działalność SKH, KZGW ograniczył aktywność Sekretariatu do minimum, tzn. reaktywnego prowadzenia bieżącej

korrespondencji. Nie były inicjowane nowe idee, ani działania; nie powstawały dokumenty koncepcyjne.

VII. UDZIAŁ W INNYCH KONFERENCJACH, SEMINARIACH I ZEBRANIACH KRAJOWYCH

Przedstawiciele KZGW nie brali udziału w spotkaniach krajowych związanych z realizacją Konwencji helsińskiej.

VIII. UDZIAŁ W KONFERENCJACH, SEMINARIACH, SZKOLENIACH ZAGRANICZNYCH

Przedstawiciele KZGW nie brali udziału w spotkaniach zagranicznych związanych z realizacją Konwencji helsińskiej.

I. WPROWADZENIE

Od 9 września 2008 r., decyzją Ministra Środowiska, krajowy sekretariat Konwencji Helsińskiej (skh) wrócił do struktur Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (GIOŚ).

Niniejsze opracowanie jest już szóstym z kolei sprawozdaniem z działalności sekretariatu Konwencji Helsińskiej. Mimo przeniesienia od stycznia 2008 r. sekretariatu do KZGW, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska brał czynny udział w spotkaniach związanych z ochroną środowiska morskiego Bałtyku, a po przejściu sekretariatu we wrześniu, rozpoczął działania zmierzające do odbudowy struktury krajowego sekretariatu Konwencji Helsińskiej. Jest to szczególnie trudne ze względu na fakt, że w okresie prowadzenia sekretariatu przez KZGW jego działalność ograniczała się do prowadzenia bieżącej korespondencji. Ponadto w GIOŚ nie pracują już osoby, które poprzednio zajmowały się poszczególnymi grupami roboczymi (HELCOM: MONAS, LAND, HABITAT).

W 2008 r. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska podjął nowe zadania wynikające z pełnienia przez Głównego Inspektora roli Przewodniczącego Delegacji w Komisji Helsińskiej, z konieczności przygotowania Narodowego Programu Wdrażania Bałtyckiego Planu Działań (BPD) oraz rozpoczęcia działań zmierzających do implementacji Ramowej Dyrektywy w sprawie strategii morskiej w zakresie dotyczącym środowiska.

W celu realizacji swoich zadań sekretariat Konwencji Helsińskiej utrzymywał i rozwijał współpracę zarówno na poziomie międzynarodowym jak i krajowym.

II. ZADANIA REALIZOWANE PRZEZ GŁÓWNY INSPEKTORAT OCHRONY ŚRODOWISKA, WYNIKAJĄCE BEZPOŚREDNIO Z UCZESTNICTWA POLSKI W KONWENCJI HELSIŃSKIEJ

1. UMOWA DOTYCZĄCA PRZYWILEJÓW I IMMUNITETÓW KOMISJI HELSIŃSKIEJ

W 2008 r. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska przygotował ostateczną wersję wniosku o zatwierdzenie *Umowy pomiędzy Rządami Królestwa Danii, Republiki Estońskiej, Republiki Finlandii, Republiki Federalnej Niemiec, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Rzeczypospolitej Polskiej, Federacji Rosyjskiej i Królestwa Szwecji dotyczącej Przywilejów i Immunitetów Komisji Ochrony Środowiska Morskiego Bałtyku*. Wniosek został przekazany Sekretarzowi Rady Ministrów wraz z uzasadnieniem, informacją o zakresie i wynikach postępowania uzgadniającego, tekstem umowy w językach polskim i angielskim oraz opinią

o zgodności umowy z prawem Unii Europejskiej. Po jego zatwierdzeniu przez Radę Ministrów, GIOŚ przekaze informacje do Sekretariatu w Helsinkach.

2. POWOŁANIE GRUPY ZADANIOWEJ DS. KONSULTACJI HELCOM

Od 2008 r. pan Andrzej Jagusiewicz Główny Inspektor Ochrony Środowiska pełni funkcję Przewodniczącego Delegacji (Head of Delegation-HOD) w Komisji Helsińskiej. W celu jak najlepszego wypełniania obowiązku reprezentowania Polski została utworzona grupa zadaniowa ds. konsultacji HELCOM. Grupa składa się z przedstawicieli resortów i instytucji współpracujących z sekretariatem Konwencji Helsińskiej. Celem działań tej grupy jest wzajemne informowanie się o odbytych i planowanych spotkaniach, koordynacja udziału w naradach i spotkaniach o charakterze ministerialnym oraz uzgadnianie stanowiska Polski prezentowanego podczas spotkań Przewodniczących Delegacji. Pierwsze posiedzenie grupy zadaniowej odbyło się 21 listopada 2008 r., przed posiedzeniem HELCOM HOD 27/2008. Główny Inspektor przedstawił oczekiwania w stosunku do członków grupy zadaniowej. Zgodnie z programem posiedzenia HELCOM HOD 27/2008 przygotowano:

- stanowisko Polski dotyczące rolniczych „hot – spotów”,
- informację w sprawie wprowadzenia zakazu stosowania fosforanów w detergentach,
- informację o stanie przygotowań do ratyfikacji konwencji o wodach balastowych.

3. SPOTKANIA PRZEWODNICZĄCYCH DELEGACJI W KOMISJI HELSIŃSKIEJ (HELCOM HOD)

W 2008 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska wziął udział w dwóch posiedzeniach HELCOM HOD (26/2008 i 27/2008).

Posiedzenie HELCOM HOD 26/2008 miało miejsce w dniach 4-5 czerwca 2008 r. w Helsinkach. Posiedzenie poświęcone było tematom związanym z osiągnięciem celów Bałtyckiego Planu Działań i ukierunkowaniem prac Grupy ds. Realizacji BPD. W jego trakcie m.in. omawiano, szczególnie ważny dla Polski, problem wielkości zrzutów ładunków fosforu i azotu (wspólna nazwa biogeny) ze źródeł pochodzenia lądowego i atmosferycznego. Za priorytetowe uznano raportowanie zrzutów biogenów ze źródeł lądowych w ramach piątej edycji PLC – Pollution Load Compilation. Grupa ds. Monitoringu i Ocen – MONAS została zobowiązana do wypracowania celów redukcyjnych azotu i fosforu w oparciu o nowe, uaktualnione dane oparte na modelowaniu i ocenach eksperckich. Propozycje Grupy MONAS będą weryfikowane i akceptowane przez Grupę ds. Realizacji BPD, a następnie przez Przewodniczących Delegacji. Za kolejną ważną kwestię uznano określenie kryteriów dla dużych źródeł zrzutu biogenów pochodzenia rolniczego np. wielkoprzemysłowych ferm tuczu trzody

chlewnej. Ponadto pod obrady poddano sprawy związane z wprowadzaniem do Bałtyku gatunków obcych, inwazyjnych, poszerzeniem systemu raportowania WISE (Water Information System In Europe) o środowisko morskie, przeglądem postępu prac Grup roboczych, przygotowaniem do sesji Ministerialnej Komisji w 2010 r. oraz składkami wnoszonymi do budżetu HELCOM.

Posiedzenie HELCOM HOD 27/2008 miało miejsce w dniach 3-4 grudnia 2008 r. w Helsinkach. Dyskutowano m.in. nad sprawą kryteriów wyznaczających rolnicze „hot – spoty”. Polska zwróciła uwagę, że kryteria zaproponowane przez HELCOM ws. określenia rolniczych hot – spotów kwalifikują je jako instalacje podlegające reżimowi dyrektywy IPPC i automatycznie wymagają pozwolenia zintegrowanego. Zatem takie zdefiniowanie hot – spotów nie pozwala na ich funkcjonowanie, ponieważ zgodnie z dyrektywą IPPC instalacja nieposiadająca wymaganego pozwolenia nie może być eksploatowana. Podobne zastrzeżenie zgłosiła Estonia. W związku z powyższym Państwa – Strony zostały poproszone o przekazanie do sekretariatu w Helsinkach, do 15 stycznia 2009 r. stanowisk do powyższej uwagi. W odniesieniu do kwestii wprowadzenia zakazu stosowania fosforanów w detergentach, przedstawiciel Polski przekazał informację, przedstawioną przez resort gospodarki, że w 2009 r. zostaną przeprowadzone konsultacje z producentami polifosforanów oraz producentami środków do prania i czyszczenia. W ich wyniku zostanie sporządzony harmonogram ewentualnego wprowadzenia zakazu ich stosowania w Polsce.

4. SPOTKANIA GRUPY DS. REALIZACJI BAŁTYCKIEGO PLANU DZIAŁAŃ

Główny Inspektor wziął również udział w spotkaniach Grupy ds. Realizacji Bałtyckiego Planu Działań, które miały miejsce bezpośrednio przed posiedzeniami HODów. Po przejściu skh przez GIOŚ, przed spotkaniem grudniowych HODów rozesłano do odpowiednich resortów materiały otrzymane z Helsinek z prośbą o zaopiniowanie. Stanowiska poszczególnych resortów posłużyły również jako materiał do wypracowania stanowiska na HODy. Ponadto GIOŚ przesłał do Sekretariatu Konwencji w Helsinkach stanowisko Ministerstwa Gospodarki odnośnie propozycji Federacji Rosyjskiej dotyczące przeglądu 15 zaleceń HELCOM Land.

5. POSIEDZENIA GRUPY ROBOCZEJ DS. MONITORINGU I OCEN (HELCOM MONAS)

Monitoring ekosystemu Morza Bałtyckiego stanowi podstawowe narzędzie do oceny stanu środowiska morskiego, obserwacji zachodzących w nim zjawisk i pojawiających się trendów. Zgodnie z przyjętą w 2005 r. Strategią monitoringu i ocen HELCOM, uzyskane w ten sposób dane, gromadzone w bazie danych HELCOM, wykorzystywane mają być do określenia

skuteczności podejmowanych działań naprawczych. Zakres działań monitoringu morskiego (COMBINE) w Polsce - i w pozostałych krajach członkowskich Konwencji - określają odpowiednie Zalecenia HELCOM. W Polsce monitoring Morza Bałtyckiego wynikający z decyzji Komisji Helsińskiej realizowany jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Rolę koordynatora monitoringu pełni Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, a głównym wykonawcą jest Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej.

W 2008 r. przedstawiciel Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska wziął udział w pierwszym interesyjnym posiedzeniu Grupy Roboczej ds. Monitoringu i Ocen Morza Bałtyckiego (HELCOM MONAS), którego jednym z celów było zaprezentowanie przez poszczególne państwa planów rewizji programu monitoringu HELCOM oraz jego modyfikacji. Ustalono, że niezbędna jest procedura do uznawania wstępnych wskaźników z BSAP oraz związanych z monitoringiem HELCOM. Przedstawiono propozycję organizacji projektu mającego na celu uporządkowanie prac w ramach rewizji programu monitoringu opartego na podłożu naukowym.

Pracownicy GIOŚ wzięli również udział w listopadowym spotkaniu grupy MONAS, podczas którego kontynuowano dyskusję na temat przyszłego kształtu monitoringu m.in. w oparciu o przesłane przez Państwa - Strony wyniki monitoringu oraz zapisy Bałtyckiego Planu Działań. Ponadto omówiono plan prac związanych z opracowaniem holistycznej oceny stanu środowiska morskiego Bałtyku.

6. NARODOWY PROGRAM WDRAŻANIA BAŁTYCKIEGO PLANU DZIAŁAŃ

Państwa - Strony Konwencji Helsińskiej zostały zobowiązane do przygotowania krajowych programów wdrażania Bałtyckiego Planu Działań. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, po przejęciu sekretariatu, rozpoczął prace koncepcyjne nad opracowaniem Narodowego Programu Wdrażania Bałtyckiego Planu Działań. Podjęto decyzję o zorganizowaniu w styczniu 2009 r. spotkania z przedstawicielami współpracujących resortów w celu określenia, w jakim zakresie każdy z nich wniesie wkład do Programu. Szczególnie ważne jest określenie wielkości redukcji depozycji związków fosforu i azotu do Bałtyku zarówno ze źródeł lądowych jak i z powietrza oraz określenie kryteriów dla rolniczych hot – spotów. Oba zagadnienia będą omówione i zrewidowane podczas Ministerialnego spotkania w 2010 r.

III. INNE DZIAŁANIA GŁÓWNEGO INSPEKTORATU OCHRONY ŚRODOWISKA PODEJMOWANE W RAMACH OCHRONY ŚRODOWISKA MORSKIEGO BAŁTYKU A POŚREDNIO WYNIKAJĄCE Z UCZESTNICTWA POLSKI W KOMISJI HELSIŃSKIEJ.

1. DYREKTYWA RAMOWA WS. STRATEGII MORSKIEJ

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. tzw. Dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej ustanawia ramy działań Wspólnoty w dziedzinie ochrony środowiska morskiego. Minister Środowiska odpowiedzialny za wdrażanie dyrektywy powierzył to zadanie Głównemu Inspektoratowi Ochrony Środowiska. Sekretariat Konwencji Helsińskiej w Helsinkach zamierza w 2009 r. zgłosić do Komisji Europejskiej Morze Bałtyckie jako obszar pilotażowy dla ww. dyrektywy. Przyjęcie przez Komisję Europejską propozycji sekretariatu Konwencji Helsińskiej jest bardzo realne ze względu na ramowy charakter dyrektywy i jej założenia integracji i ograniczenia do minimum duplikacji działań w ramach istniejących polityk, programów, zaleceń i wytycznych dotyczących ochrony środowiska morskiego w Europie.

2. STRATEGIA UNII EUROPEJSKIEJ DLA REGIONU MORZA BAŁTYCKIEGO

W 2008 r. pracownicy Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska brali również udział w międzynarodowych spotkaniach konsultacyjnych, organizowanych przez Komisję Europejską dla wypracowania Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego, której przyjęcie jest planowane na czerwiec 2009 r. Strategia ma koncentrować się na czterech obszarach: rynek wewnętrzny; transport, infrastruktura i energia; środowisko; zarządzanie. Przedstawiciele GIOŚ na spotkaniach podkreślali, że strategia jest bardzo dobrą okazją do możliwie pełnego wykorzystania i zastosowania Bałtyckiego Planu Działań. Pracownicy GIOŚ i trzech wojewódzkich inspektoratów opracowali (przy współpracy KZGW) informację do pierwszego i drugiego wkładu Rządu RP w prace nad Strategią UE dla regionu Morza Bałtyckiego w części dotyczącej środowiska. Na prośbę Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej, GIOŚ (przy współpracy z wojewódzkimi inspektoratami) udzielił odpowiedzi w zakresie identyfikacji dotychczasowych założeń oraz możliwych działań/kroków/projektów jakie można podjąć w przyszłości w ramach Strategii.

Jedna z czterech konferencji tematycznych zainicjowanych przez Komisję Europejską nt. ochrony środowiska morskiego została zorganizowana w listopadzie, w Gdańsku. Uczestnicy spotkania pracowali w ramach 4 paneli: eutrofizacja, bioróżnorodność, odpady i substancje

niebezpieczne oraz transport morski - zapobieganie wyciekom substancji ropopochodnych ze statków.

Wnioski podjęte podczas spotkania:

- konieczność podjęcia działań mających na celu zobowiązanie państw leżących w zlewni Morza Bałtyckiego do wprowadzenia zakazu stosowania fosforanów w detergentach będących jednym z głównych źródeł zanieczyszczenia Bałtyku substancjami biogennymi
- konieczność ustalenia zasad działalności człowieka na obszarach morskich i chronionych, zasad korzystania z zasobów morskich oraz wprowadzenia mechanizmów finansowych dla realizacji ochrony bioróżnorodności
- konieczność ograniczenia emisji substancji niebezpiecznych mających negatywny wpływ na środowisko Morza Bałtyckiego poprzez np. wyeliminowanie z żeglugi po Bałtyku jednostek niespełniających ogólnie przyjętych standardów bezpieczeństwa, a także objęcie wszystkich statków zintegrowanym systemem nawigacji oraz ustalenie procedury dot. metod likwidacji skutków awarii na morzu.

Kolejne spotkanie ws. Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego zaplanowano na luty 2009 r.

3. GAZOCIĄG PÓŁNOCNY

W związku z planowaną budową Gazociągu Północnego pod dnem Morza Bałtyckiego, w 2008 r. sekretariat Konwencji Helsińskiej kontynuował proces informowania zainteresowanych jednostek w zakresie zagrożenia związanego z zatopionymi na dnie Bałtyku środkami bojowymi (Bojowe Środki Trujące - BŚT), które może powstać w wyniku planowanych prac.

Sekretariat, w konsultacji z pracownikami innych departamentów merytorycznych GIOŚ, opiniował dokumenty dotyczące budowy gazociągu w kontekście oddziaływania tej inwestycji na środowisko morskie Bałtyku. Zwrócono uwagę na konieczność umieszczenia w ocenie oddziaływania wszystkich aspektów ryzyka związanego z budową gazociągu, w tym również wystąpienia awarii gazociągu podczas użytkowania.

4. SEMINARIUM PROMUJĄCE BAŁTYCKI PLAN DZIAŁAŃ

W 2008 r. z inicjatywy fińskiej Fundacji Johna Nurminena, we współpracy z Ambasadą RP w Helsinkach, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska przygotował seminarium pn. *Saving the Baltic Sea by accelerated nutrient removal* promujące Bałtycki Plan Działań. W spotkaniu

wzięli udział przedstawiciele resortów środowiska Finlandii, Szwecji i Polski, Dyrektor wykonawczy Sekretariatu HELCOM, przedstawiciele władz miast Polski i instytucji związanych z gospodarką wodną oraz organizacji pozarządowych. Przedstawiciele fińskich i szwedzkich instytucji zainteresowani przeciwdziałaniem eutrofizacji, rozważają różne formy wsparcia Polski w działaniach zmierzających do osiągnięcia lepszego ekosystemu Morza Bałtyckiego i zrównoważonego rozwoju w regionie Bałtyku. Spotkanie pozwoli na nawiązanie bliższych kontaktów między władzami miast z ww. krajów w ramach planowanych do realizacji projektów zmierzających do ochrony środowiska morskiego Morza Bałtyckiego.

IV. PODSUMOWANIE

W drugiej połowie roku nastąpiła intensyfikacja działań związanych z realizacją zadań wynikających z wypełniania zobowiązań nałożonych na Państwa – Strony przez Konwencję Helsińską. Kompetencje Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska obejmują znaczący szereg zagadnień realizowanych na potrzeby Komisji Helsińskiej. SKH GIOŚ wypełnia istotną część tych zadań współpracując z właściwymi komórkami merytorycznymi (DMiIS i DliO). Zadania znajdujące się poza kompetencjami GIOŚ realizowane są na zasadzie współpracy wewnątrzresortowej, bądź międzyresortowej. Współpraca wewnątrzresortowa realizowana jest poprzez konsultacje przeprowadzane przez SKH GIOŚ z Departamentami MŚ oraz z Krajowym Zarządem Gospodarki Wodnej. Międzyresortowo współpraca odbywa się głównie z resortami infrastruktury, rolnictwa i rozwoju wsi oraz z resortem gospodarki. W 2009 r. kontynuowana będzie współpraca pomiędzy w/w urzędami w zakresie realizacji zadań związanych z HELCOM.

Rozpoczęto intensywne przygotowania zmierzające do opracowania Narodowego Programu Wdrażania Bałtyckiego Planu Działań. Realizacja tego zadania będzie możliwa dzięki aktywnemu udziałowi przedstawicieli współpracujących resortów, których prace są koordynowane przez Główny Inspektorat. W styczniu 2009 r. na wniosek Głównego Inspektora odbyło się spotkanie z pierwsze przedstawicielami współpracujących jednostek, w trakcie którego określono zakres wkładów poszczególnych resortów do Narodowego Programu Wdrażania BPD. Realizując obowiązki wynikające z członkostwa Polski w Unii Europejskiej przedstawiciele Głównego Inspektoratu uczestniczyli w spotkaniach konsultacyjnych mających na celu wypracowanie Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego. W związku z faktem, że udostępniony w styczniu 2009r. przez Komisję Europejską projekt Strategii inkorporuje Bałtycki Plan Działań w całości (4 segmenty), przenosząc zobowiązania Polski wynikające z Konwencji Helsińskiej na poziom unijny, należy szczególną wagę przyłożyć do wdrożenia BPD. W II połowie roku rozpocznie się przewodnictwo szwedzkie w Radzie Unii Europejskiej, która będzie

prorowadzić konsultacje z państwami członkowskimi UE dotyczące konkretnych działań w ramach Strategii. Natomiast w II połowie 2011r, podczas prezydencji polskiej, zgodnie z informacjami przekazanymi przez Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, Strategia zostanie poddana rewizji. Podczas prezydencji Polski w Radzie UE, Szwecja będzie przewodniczyła pracom HELCOM. Wobec takiego układu kalendarza prac należy sądzić, że nasili się współpraca i spotkania przedstawicieli obu krajów. W wymiarze unijnym istotny jest również fakt, iż Sekretariat HELCOM w Helsinkach podjął starania, aby Morze Bałtyckie zostało obszarem pilotażowym w ramach Dyrektywy ws Strategii Morskiej, co będzie się wiązać z przyspieszonym terminem wdrożenia Dyrektywy, jednak przy wsparciu ze strony Komisji Europejskiej.

Wszystkie cele, które zostały postawione przed Głównym Inspektoratem Ochrony Środowiska w 2008 r., wynikające z Konwencji Helsińskiej i członkostwa Polski w Unii Europejskiej zostały zrealizowane. Należy pamiętać, że w roku 2008 r. rozpoczęto ambitne zadania, których właściwa realizacja będzie zależeć od zaangażowanie wszystkich zainteresowanych stron w kraju, jak również zapewnienia obecności przedstawicieli Polski na spotkaniach międzynarodowych. Jednocześnie, należy zapewnić ciągłość finansowania programów monitoringu Morza Bałtyckiego i PLC.